

Duševní onemocnění

Duševní onemocnění je porucha, která postihuje především citovou složku, prožívání a chování. Duševním nemocem nelze předcházet, ale většina z nich se dá úspěšně léčit. Na vznik duševního onemocnění mají vliv dědičné faktory, biologické faktory, náročné životní situace, nepříznivé rodinné prostředí, nemoc, atd.. Lidé duševně nemocní mají problémy s řešením běžných každodenních problémů. Kvůli tomu často přijdou o zaměstnání, o sociální příspěvky, rodičovská práva a základní lidské svobody. Intelkt lidí s duševním onemocněním nebývá postižen.

Nejčastější poruchy duševního zdraví jsou:

- **Deprese** - charakterizovaná smutnou náladou, úbytkem životní energie, ztrátou zájmu o okolí, poruchami spánku a příjmu potravy, pocity beznaděje a viny. Tento stav vede v mnoha případech k sebevraždě.
- **Schizofrenie** - je charakterizována těžkou poruchou myšlení, která má vliv na řeč a vnímání člověka. Součástí onemocnění jsou halucinace, bludy, pocity úzkosti a zmatku.
- **Anxiózní poruchy** - zahrnují fobie nejrůznějšího charakteru, pocity paniky a strachu, které vedou k vyčerpání a neschopnosti zvládat běžné denní situace.

Léčba duševních onemocnění musí být komplexní a často sestává z kombinace různých léčebných postupů, jako je medikamentózní léčba, psychoterapie, rodinná terapie, psychosociální rehabilitace apod. Léčba probíhá v zařízeních různého typu jako jsou psychiatrické léčebny, psychiatrické ústavy, nemocnice, psychiatrické ambulance, komunitní zařízení, soukromé psychiatrické a psychotherapeutické ordinace. Velmi užitečné mohou být také svépomocné skupiny, kde mají lidé s duševním onemocněním možnost podělit se o své zkušenosti a pocity související s jejich onemocněním.

Diskriminace, zneužívání, zanedbávání

Obě skupiny lidí musí čelit předsudkům, negativním postojům, ponižujícímu jednání, zneužívání a diskriminaci ze strany společnosti. Lidé s mentálním postižením a lidé s duševním onemocněním jsou diskriminováni na trhu práce, ve zdravotnických zařízeních a v mnoha dalších oblastech každodenního života, jako je nakupování, využívání finančních služeb atd. Obě skupiny lidí jsou schopny vnímat fakt, že nejsou ostatními lidmi považováni za rovnocenné partnery a to u nich vede k pocitům beznaděje.

Lidé s duševním onemocněním i lidé s mentálním postižením potřebují cítit, že je jejich okolí respektuje a že jim rozumí. Stejně tak potřebují kvalitní služby, které povedou k jejich maximální integraci.

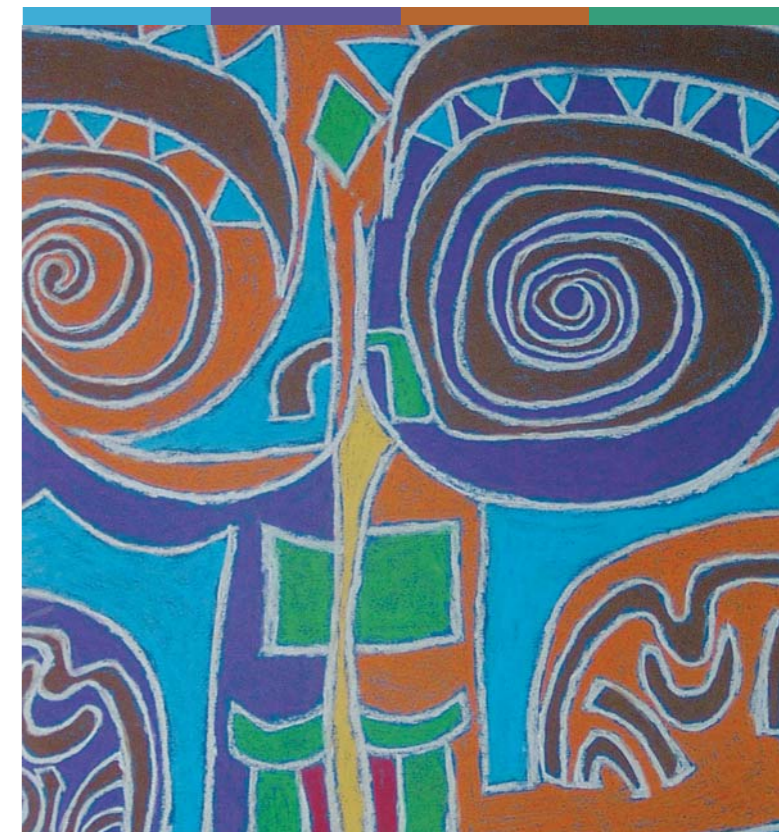
Obě skupiny potřebují širokou škálu služeb a možnost volby mezi jednotlivými službami. Hospitalizace by měla přijít na řadu jen v nejnnutnějších případech a pouze na dobu nutnou k stabilizaci stavu člověka s duševním onemocněním nebo mentálním postižením. Velké ústavy by měly být chápány jako instituce, které podporují segregaci a mají sklon k porušování základních lidských svobod.

Existuje několik mezinárodních dohod, prostřednictvím kterých jsou chráněna lidská práva lidí s mentálním postižením a lidí s duševním onemocněním:

- Evropská deklarace lidských práv
- Pravidla OSN pro rovné příležitosti lidí s postižením
- Deklarace OSN proti týrání a ponižujícímu zacházení
- Deklarace OSN o právech dítěte

Působení na veřejné mínění a povědomí ve všech sférách veřejného a politického života společně s bojem proti stigmatizaci, diskriminaci a vytváření tabu by mělo vést k lepšímu uvědomění si občanských práv ze strany lidí s mentálním postižením a duševním onemocněním a k upevnění jejich pozice, jako plnoprávných občanů.

Rozdíly mezi duševním onemocněním a mentálním postižením

Inclusion Europe

Galleries de la Toison d'Or -
29 Chaussée d'Ixelles #393/32
B - 1050 Brussels
Tel.: +32-2-502 28 15
Fax: +32-2-502 80 10
secretariat@inclusion-europe.org
www.inclusion-europe.org

**Inclusion
Czech Republic**

Karlinské nám. 12
CZR - 18603 Praha 8
Tel.: +420 224 815 912
Vykydall@psp.cz

MENTAL HEALTH EUROPE

7 boulevard Clovis
B - 1000 Brussels
Tel.: +32-2-280 04 68
Fax: +32-2-280 16 04
info@mhe-sme.org
www.mhe-sme.org

**Czech Association for
Mental Health**

Director : Andrea Studihradova
Panska 8
CZR - 11000 Praha 1
Tel./Fax: +420 224 212 656
capz-esprit@seznam.cz

**Centre for Mental Health Care
Development**

Director : Jan Pfeiffer
Kamenicka 25
CZR - 17000 Praha
Tel.: +420-2-33 376 300
Fax: +420-2-33 376 301
cmhcd@cmhcd.cz

FOKUS

Director : Pavel Novak
Dolakova 24
CZR - 18100 Praha 8
ffokus@iol.cz

Inclusion Europe

MENTAL HEALTH EUROPE

Proč je důležité o rozdílech vědět

Pojmy mentální postižení a duševní onemocnění jsou často zaměňovány, přestože jejich význam je odlišný. Lidé s mentálním postižením a lidé s duševním onemocněním potřebují v různých fázích svého života různý druh podpory. K tomu, aby se jim dostalo podpory přiměřené, je potřeba znát rozdíly mezi těmito skupinami. Tento letáček si klade za cíl popsat nejdůležitější rozdíly mezi duševním onemocněním a mentálním postižením.

Lidé s **duševním onemocněním** potřebují lékařskou pomoc, psychoterapii a medikamentózní léčbu. Obvykle nemají postižený intelekt a mohou žít samostatně, pokud je jejich nemoc pod kontrolou.

Mentální postižení není nemoc. Lidé s mentálním postižením potřebují snadno srozumitelné informace, přiměřenou podporu a praktický výcvik k tomu, aby mohli žít nezávisle.

Stejný přístup k těmto dvěma odlišným skupinám lidí vede k nesprávným závěrům a tím k nevhodnému plánování služeb pro tyto lidi. Často má za následek také diskriminaci jedné nebo druhé skupiny. K tomu, aby se lidem s mentálním postižením a duševním onemocněním dostalo adekvátní podpory, je nutné, aby lidé pracující v sociálních službách, zdravotnictví a ve školství, byli schopni tyto dvě skupiny rozlišit. Stejně tak lidé, kteří se podílejí na politickém rozhodování, ať už na národní, místní nebo i evropské úrovni, musí pochopit odlišnosti mezi těmito skupinami, k tomu aby mohli vytvořit pro obě skupiny adekvátní systém podpůrných služeb.

Mentální postižení

Lidé s mentálním postižením mají nedostatečně vyvinuty některé složky intelektu, což vede k problémům s učením a porozuměním informacím. Jejich dovednosti v oblasti učení, řeči, motorických a sociálních schopností jsou trvale postiženy. 1 až 3% populace je mentálně postiženo. Mentální postižení vzniká z genetických příčin, v průběhu těhotenství, porodu nebo těsně po porodu vlivem nejrůznějších negativních faktorů.

Lidé s mentálním postižením mají stejné potřeby jako lidé bez postižení: pocit bezpečí, společenský kontakt, vzdělání, práci. Lidé s lehkým stupněm mentálního postižení jsou schopni žít nezávisle, pokud se jim dostane přiměřeného výcviku a podpory. Lidé s těžším stupněm postižením potřebují celoživotní podporu ve všech oblastech života. Služby pro lidi s mentálním postižením by měly vést k jejich maximální možné integraci a podpoře jejich schopností.

Včasná ranná péče a diagnostika mají zásadní vliv na další rozvoj člověka s mentálním postižením a na jeho sebeurčení. Možnost docházet do běžné školy znamená pro člověka s mentálním postižením příležitost pro rozvoj sebeobsluhy a sociálního chování. Vzdělání a praktický výcvik zaměřený na rozvoj schopností a dovedností člověka s mentálním postižením mají podstatný vliv na rozvoj jeho samostatnosti. Komunitní systém služeb, příprava na zaměstnání, zaměstnání samotné a možnost chráněného bydlení vede k další integraci dospělého člověka do společnosti.

Pro začlenění člověka s mentálním postižením do společnosti je jednou z nejdůležitějších věcí možnost jeho přístupu k informacím. Proto potřebuje informace lehce dostupné a srozumitelné.

V poslední době se lidé s mentálním postižením hlásí stále více o svá práva a o možnost spoluúčastnit se na rozhodnutích, která se přímo dotýkají jejich života. Tento demokratický přístup vede ke změně zastaralých způsobů péče a k úplnému začlenění lidí s mentálním postižením do společnosti.

Mentální postižení

Mentální postižení je stav neměnný. Intelekt lidí s mentálním postižením se vyvíjí pomaleji. Mentální postižení a zpomalený vývoj intelektu nelze ovlivnit medikamentózně.

Na vznik mentálního postižení mají vliv: genetické příčiny a faktory, které působí na plod v průběhu těhotenství, v průběhu porodu nebo těsně po porodu (infekce, nedostatečné zásobení plodu kyslíkem před porodem a při porodu atd.).

Mentální postižení nevzniká ze sociálních nebo psychologických příčin.

Potíže v učení a porozumění informacím vedou k problémům ve škole, v pracovním zařazení a stěžují zapojení do běžného života ve společnosti. Existuje mnoho druhů a stupňů mentálního postižení. Každý druh a stupeň mentálního postižení vyžaduje jiný přístup a různý stupeň podpory.

Mentální postižení je stav trvalý a neměnný.

K tomu, aby se mohli zařadit do běžného života, potřebují lidé s mentálním postižením vzdělání, přiměřenou podporu a terapii zaměřenou na rozvoj jejich myšlení, schopností a dovedností.

Duševní onemocnění

Člověk s duševním onemocněním je pacient. Duševní nemoc je možné pozitivně ovlivnit medikamenty, psychoterapií a dalšími prostředky. Intelekt duševně nemocného člověka nebývá postižen.

Duševní onemocnění může také vzniknout na genetickém nebo biologickém podkladě, ale často je také výsledkem nezvládnutí náročných životních situací, které vedou k depresi, úzkosti a pocitu zmatenosti.

Duševní onemocnění může vzniknout ze sociálních a psychologických příčin, jako je ztráta zaměstnání, úmrtí blízké osoby atd.

Duševní onemocnění zasahuje různé složky osobnosti: myšlení, citovou složku, volní složku a další. Klinický obraz duševních nemocí je různorodý a každá nemoc vyžaduje jiný způsob léčby a jiný přístup.

Duševní onemocnění se často opakuje v různě dlouhých periodách.

Lidé duševně nemocní obvykle procházejí krátkodobou léčbou ve zdravotnickém zařízení a poté potřebují dlouhodobou podporu v běžném životě.